

ХРИСТИАНСКИ СВѢТЪ

МѢСЕЧНО РЕЛИГИОЗНО СПИСАНИЕ

ГОД. XVII.

ДЕКЕМВРИ 1908 Г.

БРОЙ 12

РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО.

Исусъ Свой Собственъ свидѣтель.

Разни мнѣния сѣ имали за Исуса Назаряннина хората отъ Неговото врѣме. Нѣкои заявявали, че Той билъ пророкъ. Петъръ билъ смѣлъ и казалъ: „Ти си Христосъ, Сянь Божи.“ Други вѣрвали, че Той не билъ нѣщо по вече отъ обикновенъ човѣкъ, и за туй вѣмалъ право на висока степенъ уважение, понеже билъ само дърводѣлецъ. Други пъкъ поддържали, че Той билъ грѣшникъ, богохулникъ, размиритель, врагъ на народа и недостоеенъ да живѣе.

И сега има различни мнѣния относно характера и личността на Исуса. Едни казватъ едно, други друго. Верѣдъ тѣзи противорѣчия, какво казва Исусъ за Себѣ Си? Той често говорилъ за Себе Си. Фарисейтъ Го мѣмрѣли за туй, че сгрувалъ това. Тѣ казвали: „Ти свидѣтелствуваши за Себе Си; Твоето свидѣтелство не е истинно.“ Исусъ отговарялъ: „Азъ свидѣтелствувамъ за Себѣ Си, и Отецъ, който Ме проводи, свидѣтелствува за Мене.“

Който говори за себе си, непрѣменно се открива, да ли истиненъ или не. Ако свидѣтелствува лъжливо за себе си, той не ще може да излъже своитѣ съсъди. „Ние сме вѣрни хора,“ казали Яковитѣ синове на брата си, до като още не знаели, че билъ тѣхенъ братъ, ала Иосифъ знаелъ,

че не били вѣрни хора. Не е безопасно да говорятъ нѣкои хора за себе си. Ала когато истиненъ човѣкъ говори за себе си, той говори истина. Има духъ на кротость и искреность въ негова говоръ, що открива човѣка.

Какво е свидѣтелството на нашия Господъ за Себе Си? Той ясно говорилъ за Своята личность и Своя характеръ и за Своята мисля и Своего дѣло. Неговитѣ думи сѣ чудесни: „Азъ съмъ видѣлината на свѣта.“ „Азъ съмъ хлѣбътъ на живота.“ „Азъ съмъ пжтьтъ, истината и животътъ.“ „Никой не дохожда при Отца освѣтъ чрѣвъ Мене.“ „Кой отъ васъ Ме избличава въ грѣхъ?“ „Който е видѣлъ Мене, видѣлъ е и Отца, „Азъ и Отецъ едно сме.“ „Дойдохъ за да имамъ животъ, и да го имамъ изобилно.“ „Дойдете при Мене всячки, които се трудите и сте обрѣменени, и Азъ ще ви успокоя.“ „Синъ човѣчески дойде да погърси и спасе погивалото.“

Подобно свидѣтелство не се намира нигдѣ въ свѣта. Никой разуменъ човѣкъ не се е осмѣлилъ да каже нѣщо подобно за себе си, откакъ е почналъ свѣтътъ.

Исусъ тукъ изказва Своята безгрѣшность. Споредъ Неговото свидѣтелство изкусительтъ не можелъ да намѣри въ душата му мисль или утѣшане, което да отговаря на прѣлъщенията на изкушението. Неговитѣ непрителѣ неможали да прѣдставятъ обвинения противъ Него

и да го поддържатъ. Той ги поканилъ да посочатъ на единъ простѣжкъ въ Неговото поведение или на единъ недостатъкъ въ Негова характеръ. Тази покана стои още прѣдъ свѣта. Неговѣтъ животъ билъ явентъ. Дѣлата Му не били вършени въ таенъ жгълъ. Той е билъ отблизу наблюдаванъ. Ала никой не Го обвинилъ въ грѣхъ.

Споредъ това свидѣтелство, Той е видѣлната на свѣта. Други мже сж донасяли видѣлна въ свѣта. Има видѣлна въ науката. Мойсей и Павелъ били свѣтила и Иоанъ Кръстителъ билъ горяще и сияеще свѣтило. Слънцето е свѣтилото на свѣта въ единъ смисълъ, ала Исусъ е видѣлната на свѣта въ повиснѣ смисълъ. Той е видѣлната, що е освѣтлява всѣкого човѣка, който дохожда въ свѣта. Той не е само свѣтило по пжтя, ала свѣтило, що свѣти вътрѣ. Той просвѣщава ума, освѣтлява съвѣстѣта, и изпѣдва свѣта съ видѣлната на истината.

Той е хлѣбътъ на живота. Човѣкъ не може да живѣе безъ материална храна. Тѣлото гладува за хлѣбъ, и ако не му се достави хлѣбъ, то чезне и гине. Тѣй гладува и човѣшкиятъ духъ за храна, и ако не му се достави тази храна, духътъ умира. Не само съ хлѣбъ живѣе човѣкъ. Исусъ е животъ на духа.

Чудно е да чуваме да говори единъ, че Той е едникийтъ пжтъ къмъ Бога. Хората сж се трудили съ собствената си мждрость да намѣрятъ Бога; ала съ мждрость не позна човѣкъ Бога. Исусъ дойде да открие Отца, и да приведе човѣцитѣ при Отца. Има хора, които казватъ, че вѣрватъ въ Бога, но не въ Исуса Христа. Ала що знаятъ тѣ за Бога вжтъ отъ Исуса? Въ коя частъ на свѣта сж намирали нѣкога хората Бога освѣнъ чрѣзъ Христа? Всичко, що знаемъ за Отца, длѣжимъ го на Исуса. Безъ Него свѣтътъ хода въ тъмнина, колкото се касе до познаванетоъ Бога.

Какъ тѣй ни единъ здравомислящъ човѣкъ до сега да не е заявявалъ такива претенции освѣнъ Исусъ? Ако нѣкой ка-

жеше тѣзи нѣща за себе си, неговитѣ съсѣди щѣха да го нарѣкатъ лудъ. Исусъ е могълъ да каже тѣзи нѣща за Себе Си безъ да се издага да бжде обвиненъ въ лудостъ или егоизмъ. Никой не е билъ нѣкога толкова крогъкъ и смиренъ. Хорасъ Бушнелъ казва: „Елате сега всички, които въ мждростѣта си ни казвате за простото естествено човѣчество Исусово и помогнете ни да узнаемъ, какъ е Той само естествено развити на човѣшкото; изберете най-добриятъ и най-мждриятъ вашъ характеръ. Прибрийте, ако искате, всички фллософи и светии, и изберете единъ, който е най-компетентенъ; и ако би, негдѣ, нѣкой отъ васъ да си прѣлстави, че той е самъ на единъ уровеньъ съ Исуса (както слушама нѣкои да правятъ), нека излѣзе съ този изпитъ, и каже: „Елате подиръ мене. Бждете достойни за мене.“ Азъ съмъ видѣлната на свѣта,“ Вие сте отъ долу, азъ съмъ отъ горѣ,“ Ето тукъ е по-великъ и отъ Соломона; земете всички тѣзи транцендентни твърдения, и виждте колко бърже ще се прѣсѣе отъ васъ всяката ваша слава отъ детективния погледъ и ще потъмнѣе отъ прѣзрѣнието на хората? И защо не? Не е ли сираведлива поканата? Не ни ли казвате, че и вие можете да казвате божествени нѣща като Него? Не ви ли е, разбира се, естествено да вършите това, що е човѣшко? Не сте ли на първитѣ родове на човѣшкитѣ развития? Не се ли радвате на силата да поправите много погрѣшки и заблуждения въ думитѣ Исусови? Дайте ни, тогазъ, единиятъ този опитъ, и виждте, да ли не ви доказва една много важна истина, именно, че вие сте човѣкъ, и че Исусъ е нѣщо по-вече.“

Д-ръ Т. Л. Кайлеръ.

Оная рождествена звѣзда.

Единъ отъ най-важнитѣ ми спомени за Палестина е споменътъ за пжтуването ми отъ Витлеемъ и прѣзъ полета, които лежатъ на изтокъ къмъ Иорданъ. Казахъ

си: „На нѣкои отъ тѣзи поля трѣба да сж пазили овчари стадата си въ оная най-чудна нощъ въ историята на нашая свѣтъ. Горѣ на полунощното небе се е виждала звѣздата, що е водила мѣдрецитѣ къмъ свешеното мѣсто. И тамъ на онзи хълмъ побързали да отидагъ овчаритѣ и да намѣрятъ онова чудо на всички чудеса, онзи младенецъ лежащъ въ яслигѣ, който бѣше въплотениятъ Синъ Божи.“

Колко различно се е чела човѣшката история отъ оная намегна нощъ, когато изгрѣла *Изкупителната Звѣзда* на единъ свѣтъ, що бѣ лежалъ въ тъмнина и духовна смъртъ! Съ оная звѣзда слѣзе отъ небего и обѣщаниятъ Христосъ — „Богъ изявенъ въ плоть!“ Съ Исуса Христа дойде ново евангелие за човѣшкото братство — евангелие, на което основниятъ планъ е *любовь*. Съ Исуса Христа дойде нова цивилизация основана на *златното правило*. Съ Исуса Христа дойде съвършениятъ образецъ за човѣшко поведение; съ Него дойде умилостивителната жертва за грѣхъ и избавление отъ пѣкленитѣ сили. Съ Него дойде „възкръсенieto и животътъ“, и изкупуването на безчетно множество безсмъртни души въ голѣма и вѣчна тѣжина на слава.

Когато Витлеемскитъ Христосъ извърши на кръста великото дѣло на изкупуването и стана възнесълъ се Христосъ на Витания, блѣсъкътъ на оная звѣзда почналъ да се вижда отвѣдъ тѣснитѣ Палестински прѣдѣли. Апостоли, кръстени съ Духъ Свети и огнь, се прѣсели на всѣкадѣ, проповѣдайки новото евангелие на спасение. Най-извънредниятъ човѣкъ на онзи вѣкъ, писалъ на грѣцки философи и скиптици. „Рѣшихъ да не зная между васъ нищо друго освѣнъ Исуса Христа и Него разпнатъ.“

Всѣки свещенослужителъ, който е извършилъ най-добрата душеспасителна работа прѣзъ миналитѣ дванайсетъ мѣсеца, сторилъ е това съ проповѣждане вѣрното слово, че Христосъ дойде на свѣта да ги спасе; той е водилъ своитѣ слушатели тамъ, дѣто свѣти звѣздата. Не само ги е

водалъ той чрѣзъ оная звѣзда при едикчкото мѣсто за прощение, но и при едикчкия образецъ и мотивъ за чистъ, силенъ, полезенъ и щастливъ животъ. Да учатъ грѣшници, изкушени и слаби мъже и жени да се стрѣматъ къмъ вѣчността чрѣзъ оная непогрѣшима и неизмѣняема звѣзда, не е ли това великата пѣлъ, за която сж били издигнати амвони и за която сж били поставени на тѣхъ Божии вѣстители?

Има немалцина четци на тази статия, за които изгичашата година е била година на страдание и на поразени отъ скръбъ домове. Вие сте видѣли тъмни часове. Въ единъ домъ има празна люлка, а въ другъ празенъ столъ на вашата *рождествена* трапеза. Човѣшко утѣшение не е могло да развесели болнитѣ ви сърдца. Вие не искате прѣдположения и надучки — но свѣтлина направо отъ синьото небе — свѣтлина която да освѣти гроба, и да я прѣдстави блаженъ вѣчностъ. И, какво дѣйствително подигане е било за васъ, когато Витлеемската звѣзда стана звѣздата на Витанийския утѣшенъ домъ и възкръсенска побѣда надъ гроба!

И сега нека ви кажа, че нѣкои отъ васъ правите печалната погрѣшка, дѣто сгрупирате вашето Рождество въ единъ день или въ една седмица. Вие трѣба да оставите Рождественската звѣзда да блѣши въ сърдцата и домоветѣ ви прѣзъ цѣлата година. Вие бивате великодушни въ даването си веднѣжъ въ годината. Защо да затваряте шедростта си прѣзъ останалото врѣме? Вие се стараете да развеселите дѣцата си по Рождество; не можете ли тѣй да ги любите, и да сторите толковъ за да турите слънцесияние въ младитѣ имъ сърдца прѣзъ петдесетъ и една седмица на идущата година? Вие си напомняте за бѣднитѣ и красите трапезитѣ имъ съ вашата шедростъ, ала тѣ не могатъ да се хранятъ на подарена на Рождество пуйка прѣзъ цѣлата година. Вие оставате Витлеемската звѣзда да развеселява сърдцата ви и ободрява духа ви единъ день прѣзъ годината. Ала

вие не можете да живѣте съ единичния този проблескъ на блажената свѣтлина и радостъ, що Исусъ излива. Единичното здраво и честито Рождество е онава, което привежда неговото или нейното християнство въ всѣкидневниятъ опитностъ и поведение.

Нѣкои хора пазятъ религията си за св. Недѣля; и въ понеделникъ тѣ я сгъватъ и я скриватъ съ празничнитѣ си дрехи. Други разтопяватъ сърцата си, прѣзъ Рождество и послѣ пакъ ги смразяватъ. Периодическа религия е карикатура и позоръ. Здраво, силно, весело работене и служаща на Христа религия не може да се поддържа само въ св. Недѣля и въ празнични дни. Всѣки день трѣба да е „Господень день.“ Всѣка стъпка въ вашия животъ, трѣба да се зема въ видѣлигата на оная безпогрѣшна, незалѣзваща звѣзда, която изгрѣ на Витлеемскитѣ полета прѣди двадесетъ столѣтия. Вие и азъ трѣба да ходимъ въ постоянната вадѣлина, въ постоянната любовъ на блажания нашъ Исусъ, ако очакваме да отидемъ на небето или да помогнемъ и на други да отидатъ тамъ.

БСЕМИРНАТА ЗВѢЗДА.

Контрастътъ между първото Рождество, отпразнувано въ селска неизвѣстностъ отъ една шена най-скромни жители въ далечна източна паланка, и тазгодишното Рождество, което ще се отпразнува съ голѣмо веселие отъ прѣголѣми множества въ всички цивилизовани страни, и отъ поне нѣколцина лоялни души въ всѣка земя около земното кълбо е най-великата картина за развита сила въ галерията на историята.

Отъ малцина скитници мже на едно поле до безчетно множество върни и любезни мже, жени и дѣца по всичката земя, отъ единъ смаенъ отъ небесна слава селски край до единъ просвѣтенъ свѣтъ — това е растението на Рождество и на неговия Христосъ.

Не сж били празни изговоренитѣ отъ

ангела думи и които скрупулозниятъ евангелистъ дословно отбѣлзва безъ да е мислялъ за пълното имъ значенне: „благовѣствуваме ви голѣма радостъ, която ще бжде на всичкитѣ люде.“ Тѣ сж били здраво пророчество, санкционирано тогазъ отъ Тогова, който планира вѣковетѣ, и освидѣтелствувани отъ тогазъ насамъ отъ вѣковетѣ, които пазятъ Неговата воля. Това, що ангелътъ прѣдвидѣлъ, ние го виждаме.

Не е била съмнителна свѣтлината, що прѣснала на Витлеемъ оная „славна звѣзда.“ Нейното владѣяне на вѣковетѣ е било рѣшено отъ първия моментъ на изгрѣването ѝ. Безирѣнягсвеного растене на блѣсъка ѝ, като родъ изъ родъ е привѣтствувалъ хубостта ѝ и е било само неизбѣжната необходимостъ отъ светия и безсмъртенъ огънь, съ който гори.

И не е още достигнала тя най-голѣмата си величина. Прѣзъ тазгодишното Рождество тя свѣти тамъ, гдѣто не е свѣтила, когато по прѣди се е празнувало Рождество. Година слѣдъ година, мѣсець слѣдъ мѣсець, день слѣдъ день, тя изгрѣва тамъ, дѣто по прѣди не е била забѣлѣзвана, и благовѣствуването на голѣма радостъ възхищава сърцата на сѣ поголѣми множества — „всичкитѣ люде,“ на които сж дадени Свѣтлината и Животътъ.

И тѣй, кой човѣкъ на Рождество, ако душата му е била озарена съ най-слабитѣ лъчи на вѣковната звѣзда, не ще сподѣли благородната надѣжда за онзи часъ, който скоро ще дойде, когато най-тъмнитѣ и най-затѣнени жглы на невѣжеството въ всичкото създание ще бждатъ освѣтлени отъ славата на свѣтлината, що блѣсна на и около люлката въ яслата на Спасителя Христа?

Ако прѣзъ останалата частъ на годината християнинътъ, по една или друга причина, е забравилъ мисионерската черковна служба, може ли да я забрави на Рождество? Искан ли той лъчитѣ на оная звѣзда да „озарятъ само мѣстото“, дѣто тя е изгрѣла съ спасение за него? Що би станало съ него, ако изъ Ветлеемското небе не бѣ имало сила да свѣти звѣз-

дата въ части много по далечни отъ онѣзи, които тогавъ сж се считали най-далечни? И ще ли посмѣе нѣкой да направи себе си най-далечната частъ, до която да стигнатъ спасителнитѣ лъчи на тази звѣзда?

И да искахме, неможахме ограничити онѣзи славни лъчи. При все това голѣмъ грѣхъ

би било, ако при разпространяващия се около насъ черенъ облакъ на индиферентностъ ние бихме се дори опитали да затъмнимъ тази звѣзда, че да не може да озари нѣколцина около насъ. И защо слѣпо да се отрича човѣкъ отъ радостта да гледа да се издига тази звѣзда до зенита на всемирната си побѣда?

ЗА

СЕМЕЙСТВОТО.

Д-ръ И. Грантъ.

Дѣцата въ Палестина.

Какви интересни люде сж малкитѣ дѣца на всѣкадѣ? Дѣтето е човѣчеството въ малъкъ размѣръ. И палестинскитѣ дѣца не сж изключение на това. Сирийцитѣ вѣрватъ въ дѣца, и на повечето родители туловетѣ сж пълни съ тѣхъ.

Три вида дѣца се различаватъ въ Палестина — градски дѣца, селски дѣца и дѣца, които живѣятъ въ шатри. Кои прѣкарватъ най-весело и приятно? На този въпросъ не е лесно да се отговори. Градскитѣ дѣца иматъ голѣмо разнообразие въ живота. Едно дѣте въ Иерусалимъ посѣщава джамията, църквата или синагогата споредъ както родителитѣ му сж мусулмани, християни или евреи. Пазаритѣ, празниците, натоваренитѣ добитъци, занаятчиитѣ, посѣщаващитѣ чужденци постоянно привличатъ дѣцата.

И на селското дѣте се прѣдставя немалко разнообразие, и при това то има по-голѣма свобода въ движение и въ игра. Тамъ е главната улица съ малкитѣ си дюкенчета. Тамъ се виждатъ стада овце и кози вкарвани въ и изкарвани изъ селото, споредъ както е вечеръ или заранъ. Обикновено се виждатъ камили, магарета и мулета натоварени съ снопове или про-

дукти, съ камъне или дърва, или пѣкъ съ грънци. Лозята и овошарницитѣ съ смоквинени, масливени и нарови дървета, често се посѣщаватъ. Гумното, което е просто отворено гладко мѣсто, дѣто има купове зърнени продукти, съставлява хубаво игрище. Кладенцитѣ и изворитѣ до селото сж сжщо привлѣкателни мѣста, а дворове, стѣни, покриви на къщи, пхтеки и необработени ниви доставятъ добъръ случай за дѣятелни мускули.

Сега има много повече училища за градскитѣ и селски дѣца, отколкото е имало прѣди петнадесетъ години. Сега е нѣщо обикновено да посѣщаватъ училищата нѣколко години наредъ и градски и селски дѣца. Когато човѣкъ посѣти туземно арабско училище, той го намира много шумно мѣсто, понеже дѣцата учатъ съ високъ гласъ. Ако да не бѣха мисонерскитѣ училища, момичетата щѣха и до сега да бждатъ лишени отъ училища. Нѣкои мисонери отворили дѣвически училища, и послѣ и други послѣдвали примѣра имъ. Ние имяхме привилегията, до като бѣхме въ Рамъ Аллахъ, който градъ отстои около шестнайсетъ километра на сѣверъ отъ Иерусалимъ, да приемемъ момчета и момичета въ американскитѣ училища; но скърбно ни бѣше, дѣто бѣхме

принудени да върнемъ и десетки поради липса на мѣсто и учители. Родителитѣ гледаха на пространството на пода и казаха, че имало много мѣсто и за тѣхнитѣ дѣца. Ала ние знаехме, че не щѣше да бѣде безопасно въ врѣме на болестъ да се притискатъ дѣцата въ нашитѣ училищни здания, като бисквити въ кутия, а ние ще разберете, макаръ тѣ да не разбираха, колко невъзможно щѣше да бѣде да се даде при такива условия прилично християнско възпитание въ домоветѣ; понеже ние се стараехме да ги направимъ добри управители на домове и граждани, както и добри ученици.

Селенитѣ изобщо ни се видѣха дружелюбни, умни и кротки хора, съ весело разположение и наклонни къмъ хуморъ. Тѣ би могли да се деморализиратъ отъ немждо къмъ тѣхъ докарване, и много би могло да имъ се помогне, ако се обърнеше внимание на реалнитѣ имъ нужди. Момчетата и момичетата сж много благодарни за даваната тѣмъ помощъ. Нѣкои отъ ученицитѣ нѣ нашитѣ училища сж прѣснати по земното кълбо — въ Азия, Африка, Европа и въ Сѣверна и Южна Америка. Нѣкои слѣдватъ въ висши училища; други сж женени и управляватъ домове. Една отъ нашитѣ ученички се омъжи за единъ младъ сиринецъ, възпитанъ въ германско мисионерско училище, и сега тѣ сж мисионери въ Занзибаръ. Дѣцата ни се видѣха кротки и покорни на родителитѣ и учителитѣ си.

Свършено другъ е животътъ на дѣцата, които живеятъ въ шатри. Голѣмия шатъръ, който е жилището на едно семейство, е направенъ отъ тъмна козина. Често той бива раздѣленъ на три части или стаи. Дѣтето живѣе съ майка си въ една отъ тѣзи стаи, дѣто тя върши домашната си работа. Ала дворътъ се простира широко около шатъра. Той може да бѣде въ една долина или на единъ хълмъ, и се промѣнява отъ сезонъ на сезонъ, споредъ както башата мѣсти шатъра. При всѣки шатъръ има куче, което не се прѣзира както градскитѣ улични

кучета. До шатъра има и оселъ, който си хруска зобътъ, и наоколо по пасищата се виждатъ овце и кози. Хубави и далечни изгледи доставятъ високитѣ хълмове; отъ нѣкои височини се вижда и срѣдземното море, на едно разстояние отъ петдесетъ километра, сжщо и галилейското езеро, или мъртвото море, или рѣката Йорданъ, що тече помежду имъ. Всѣки день стадата ги водятъ при хубава вода, и послѣ ги оставятъ да се прѣскаатъ и пасатъ зелената трѣва. Животътъ на бедуинитѣ или бедавитѣ, които живеятъ въ шатри, показва, колко малко нѣща сж дѣйствително потребни за живѣяне и колко необходими сж, малкото тѣзи нѣща. Трѣба да има къща като покровъ отъ лошото врѣме, и шатърътъ доставя това. Трѣба да се внимава, щото колчетата на шатъра да сж яко забити въ земята и въжата на шатъра да бѣдатъ яки и да се не поставя шатъра на такова мѣсто, дѣто въ врѣме на пролѣтенъ дъждъ водата да тече прѣзъ него. Облѣклото е еднообразно и се носи споредъ врѣмето.

Дори и по селата, животътъ, ако я да е по, сложенъ отколкото онзи на живѣящитѣ въ шатри, сѣ пакъ отъ наше гледище е много простъ. Дѣтето може и да го не забѣлѣзва; ала около 3 часѣтъ заранъ майката се раздвижва и туря жито въ рѣчна мѣлница и го смела за да мѣси потребния за прѣзъ деня хлѣбъ. Щомъ съмне, тя си свършва по-потребната си работа и донеся кърчагъ вода. Башата пѣкъ се събужда и зема лека закуска, а често отива на работа и безъ закуска. По-послѣ, около 9 часа, мнозина, които работятъ на нивитѣ, закусватъ съ хлѣбъ и сирене, грозде или маслини. Леглото, което е прострѣвна на замаята постелка, се сгъва и туря въ единъ долапъ на стѣната.

Майката замѣсва тѣстото и когато е готово, туря го на дървенъ съсъдъ и го занася на главата си на най-близната фурна. Малкитѣ дѣца върватъ съ нея, бебето на рѣцѣтъ ѝ, а другитѣ тичатъ

напрѣдъ. На фурната се събиратъ женитѣ и приказватъ, а наоколо дѣцата играятъ. Пилета, врабчета и мждри гущерчета сж интересни за дѣцата. Достойно за отбѣлѣзване е облѣклото на дѣцата. Момичета носятъ рокля отъ грубъ лененъ платъ, отворена на шията и гърдитѣ, вързана прѣзъ кръста съ коланъ отъ сжщата материя; отпърѣдъ на назвитѣ, а по нѣкога и по краищата рокличката бива бродирана. Главитѣ си момичетата забраждатъ съ памучни шепчици, вървитѣ на които се вилитатъ съ косата. На малката шепчица, ако момичето не е бѣдно, майка му пришива нѣколко мѣдни и сребърни монети. Въ празнични дни, майката облача дъщеря си съ по-хубава прѣмѣйна, която обикновено състои отъ шаренъ Витлеемски жакетъ.

На момчетата облѣклото е много просто, една ризка, направена отъ пѣстъръ памученъ платъ, привързана прѣзъ кръста. Малко червено фесче, обикновено безъ пюскюлче, тѣ носятъ на главата си. За чорапи и обувки не говоря, защото момчета, момичета и жени по селата рѣдко ги носятъ. Повече отъ шестъ мѣсеца прѣзъ годината врѣмето бива сухо и топло. Прѣзъ останалата частъ на годината трудно е да ходи човѣкъ босъ, особено ако е боленъ, понеже прѣзъ дъждовнитѣ дни врѣмето бива студено, а по нѣкога вали и снѣгъ. Прѣзъ сезона за гроздето, който захваща отъ мѣсець августъ и трае до първитѣ дъждове, дѣцата прѣкарватъ много врѣме по лозята, дѣто има малки каменни колиби направени за пазачитѣ. Когато мжжетъ брулятъ маслиненатѣ дървета съ дълги върлини, женитѣ и дѣцата бератъ падналитѣ на земята маслини. Много кошпийци маслини носятъ на жлебовитѣ, дѣто изтискватъ маслинитѣ и правятъ дървено масло. Цѣлата нощъ дѣцата слушатъ бухалитѣ и чекалитѣ и лая на кучетата. Нѣма фенери по улицитѣ и никой не обича да пжтува въ тъмното. Хората си лѣгатъ наскоро слѣдъ като се събъдватъ за да могатъ да ставатъ рано за-

ранъ та да си свършатъ съ врѣме работата.

Д-ръ Х. А. Джонстонъ.

Научна вѣра.

(Продължение отъ брой 11).

Другъ по нѣкога забравенъ фактъ, прѣцѣнката на който е потрѣбна за научна вѣра, е дѣйствителността на невидимия психически и духовенъ свѣтъ. Професоръ Джемсъ ни напомнява, че единъ прѣдметъ може да бѣде тѣй дѣйствителенъ за нашия умъ както бива другъ прѣдметъ за нашитѣ чувства. Прѣцѣнката на естеството и дѣйствителността на правдата може да е тѣй силна за моралното съзнание, както е прѣцѣнката на якостта на камъка за чувството на папането. Духовното видѣние за красотата на светостта е тѣй дѣйствително, както е физическото видѣние за красотата на младежта. Професоръ Джемсъ отиснина казва: „тѣхнитѣ усѣщания сж тѣй убѣдителни за онѣзи, които ги вмятъ, както могатъ да бждатъ прѣки чувствени опитности, и тѣ сж, като правило, много по убѣдителни, отколкото нѣкога сж установени отъ прости малки резултати.“ Ние трѣба да помнимъ тази истина, като разискваме дѣйствителностетѣ въ областта на вѣрата и религиозния животъ, невидими за плѣтското око, ала ясно реализирани отъ вътрѣшното съзнание.

Единъ отъ най-важнитѣ елементи въ научната вѣра е прѣцѣнката на факта, че схващанията, що може да има човѣкъ за Бога, трѣба да сж *антропоморфични*. Нѣкои хора говорятъ за този фактъ като че ли той трѣба да осжди всички такива схващания като безнадеждно недостатъчни. Ние вече забѣлѣзахме, че много нѣща въ вселената прѣвишаватъ човѣшкото знание. Ала каквото знае човѣкъ, той трѣба да го знае като човѣкъ, а всичкитѣ му схващания трѣба да се отбѣлѣзватъ съ човѣшки ограничения. Човѣкъ трѣба като човѣкъ да мисли за кучето, а не тѣй както кучето мисли за себе си.

Тѣй сѣщо и като човѣкъ той трѣба да мисли за Бога, не както Богъ мисли за Себе. Щомъ се постараетъ да мине отвъ тѣ такива човѣшки схващания, то изгубваме и чувството на дѣйствителността при мисълта ни за Бога, понеже нашето схващане нѣма опрѣдѣленъ характеръ, и се изплъзва отъ насъ въ мъгливо обобщение. Нека прѣмахнемъ повърхностното понятие, че *антропоморфизмътъ* трѣба да се порицава. Колкото по-ясно схващаме Божието човѣчество, толкова по-добре разбираме съвършенството на Негова характеръ и реалността за възможно живено съобщение съ него. Необходимостта за такова схващане на Бога е основното обяснение на факта, че Христовото въплъщение трѣба да бѣде приспособено на човѣшки ограничения. По този начинъ само може да се напризи откровение отъ Бога на човѣцитѣ. Ние пакъ ще се справимъ съ този фактъ при разглеждане въплъщението Христово. Тукъ нека разберемъ, че не само трѣба да мислимъ за Богоподобieto Христово, но и за Христоподобieto Божие.

Голѣмъ камѣкъ на прѣпъване за вѣрата е било погрѣшното прѣдположение, що мнозина приематъ, именно, че интелектътъ (разумътъ) е единичниятъ доказателенъ органъ за човѣка. Тази е била направената много години отъ Ромейнса погрѣшка. Неговътъ интелектъ билъ неговътъ богъ. Той си прѣдставялъ, че не можалъ да повѣрва въ това, що не можалъ да докаже по интелектуаленъ процесъ. Ала той ни казва, колко голѣмо било единъ денъ неговото удивление, когато открилъ, че афективнѣ, усѣщанията и волята сѣ сѣщо органи за доказателство на човѣка. Тази истина блѣснала въ него въ тази форма: „Азъ зная, че ме люби майка ми, ала немога да докажа това съ логиката.“ Ние усѣщаме нѣкои дѣйствителности, особено въ областта на личнитѣ отношения. Хербертъ Спенсеръ изповѣдалъ въ послѣдната си книга, че обръщалъ много малко внимание на сѣтивата като доказателствени органи на човѣци-

тѣ. Тѣй и волята е факторъ въ това придобиване знание чрѣзъ опитъ. Ако извѣстенъ продуктъ включавалъ отношението на волята на човѣка къмъ оная на друго, то процесътъ водящъ къмъ този продуктъ довежда волята въ съзнателна опитностъ като факторъ. Тѣй и ако правилното ми отношение къмъ Исуса Христа изисква опрѣдѣлено отношение на моята воля къмъ Неговата, то това става доказателенъ органъ, като опитвамъ резултата отъ послѣдващото съобщение.

Ние говорихме за гигантска вѣра въ областта на физическитѣ науки. Важно е да разберемъ относителната достовѣрностъ на вѣрата на научни мъже и оная на християнина. Физикътъ ни казва колко тона медъ сѣ потребни за конденсиране кубически фуѣ до една дробъ отъ *инчъ* (дюймъ). Никой никога не е опиталъ това. Научнитѣ мъже не сѣ всички съгласни за етира. Това заключение не е работа на експериментално знание. Астрономътъ ни казва, че свѣтлината прѣминава 110,000 километра въ една секунда, и че съ тази бързина за свѣтлината отъ сѣверата звѣзда сѣ потребни тридесетъ години да стигне до нашата планета. Геолозите ни казватъ, че за формацията на земята сѣ потребни отъ три до петдесетъ милиона години. Нито двама геолози могатъ да се намѣрятъ, които да сѣ напълно съгласни. При все тѣва студентитѣ по естествениѣ науки приематъ тѣзи твърдени, тѣзи вѣрвания, защото тѣзи учения посочватъ извѣстни факти, които ги водятъ да вѣрватъ, че правятъ разумни заключения отъ тѣхъ. Това е вѣра, малко много разумна, по принципъ научна вѣра, но сѣ пакъ проста вѣра.

Лордъ Салзбъри, като прѣдсѣдатель на Британското Дружество за унапрѣждане на Науката, въ годишната си рѣчь, държана въ Оксфордъ на 1894 год., казалъ, какво вмѣсто да разказва за триумфитѣ на науката, той считалъ маждо да изтъкне нѣкои бѣлѣзи на нашето невѣжество, нѣкои отъ неразрѣшенитѣ загадки, които още ни спъватъ. И тогазъ този великъ

държавенъ и наученъ мжжъ посочилъ съ научна подробностъ голѣмата неизвѣстностъ относно почти всѣка теория прѣдставена до сега отъ физическата наука. и заявилъ, какво еволюционната теория сега се приема като работна ипотеза, не за туй, че е била доказана, но защото противъ нея се правили по-малко възражения, и тя прѣдставяла по-малко мжнотия отколкото друга теория. Всичко това обяснява защо се дава широко мѣсто на вѣрата въ всѣки отдѣлъ на физическата наука. Тя е потрѣбна тамъ, като работна ипотеза, за поощрение на прогреса, тъкмо тъй както е научна и необходима въ всѣки отдѣлъ на знанието и живота.

При все това, когато стане единъ човѣкъ и свидѣтельствува за неоспоримия фактъ, че най-дѣйствителната опитностъ въ всякия му животъ е съзнаването силата на истината, както е въ Исуса Христа да прѣобразува негова характеръ, да задоволява най-възвишенитъ му ламтежи, да подкрѣпява, убогатыава и усладява живота му, мнозина отъ схититъ тѣзи научни мжже безвѣрно се усмихватъ като че ли този човѣкъ за тѣхъ едва ли е нормаленъ. Ала този човѣкъ е водителъ въ своето общество, думата му е здрава като записи му, мнѣнието му по финансови или държавни работи се счита дълбоко и многоцѣнно. Въ схитностъ, голѣмото болшинство отъ най-великитъ научни мжже на свѣта сами даватъ това свидѣтелство. Ако има състоятелностъ въ научния методъ, то трѣба откровено да признаемъ, че християнинътъ наравно съ други мжже е наученъ въ своята вѣра. И дѣйствително, понеже науката изисква реалността на опитността като база, тогавъ християнинътъ е най-наученъ отъ всички за туй, че неговата опитностъ е най-жизнена въ всякия просторъ на човѣшкото съзнание. И не само това, но продуктътъ отъ неговата процесъ на вѣра струва повече за свѣта, отколкото произлѣзватъ отъ други сфери на дѣятелностъ продуктъ.

И тъй ако ученикътъ въ класната стая

повѣрва учителя си, който заявява, че е доказалъ твърденията си съ личенъ опитъ въ лабораторията, ако и самиятъ ученикъ да не е ималъ подобна опитностъ, то никой не може да отрече наравно разумното настроенье на търсещия разрѣшението на проблемата за характера, когато такъвъ дирителъ слуша съ отворенъ умъ единъ свидѣтель, чиято истинностъ е неоспорима, като послѣдниятъ заявява, както прави и професорътъ, какво той знае, че е истина твърдението му, защото го е изпиталъ въ лабораторията на частната опитностъ на всекидневния животъ. Тъкмо за туй че усърдни ученици виждатъ и усѣшатъ, дѣйствителността на тази опитностъ въ живота на вѣколцина, съ които тѣ дохождатъ въ досѣгъ. тѣ не могатъ да се съмняватъ въ истинността на християнското свидѣтелство. Единъ ясенъ фактъ струва повече отъ хиляди аргументи.

При това всеобщото свидѣтелство на човѣшката опитностъ установява факта, че вѣрата е обяснението на всѣки човѣшки прогресъ, жизнено съществено нѣщо за достойно дѣло въ всѣка сфера на дѣятелностъ. Само който вѣрва, извършва нѣщо добро. При старото изрѣчение: „виждането е вѣра“ трѣба да прибавимъ друго: „вѣрата е виждане“. Вѣрата на Александра, на Цезаря, на Наполеона побѣди свѣтове и съгради империи. Вѣрата на Колумба откри новъ материкъ. Вѣрата на Маркони ни даде безжичния телеграфъ. Вѣрата е била обяснение на неуморната прѣданностъ и търпеливия ентузиазмъ на всички онѣзи мжже, които отъ далечъ видѣли скончанието. За туй, когато Исусъ Христосъ набляга на необходимостта отъ вѣра за всички, които искатъ да Го послѣдватъ въ съзиждане характеръ и изкупуване на човѣшкия родъ, Той само поставя условие, което на всѣкадѣ се изисква отъ хероично служенье. И като казваме, че истинска вѣра тукъ подразбира себеотричане и неуморна енергия, то само значи, да казваме това, що всѣка сфера на живота изисква отъ побѣдителитъ.

„Праведниятъ чръзъ вѣра ще бѣде живъ“ не само въ областта на религията, но и въ всѣка област. Щомъ прѣстане вѣрата, и каузата почва да умира.

Хвърлете погледъ на главнитѣ пунктове въ тази глава за да си напомните по-важнитѣ съображения, що влизатъ въ проучването на научната вѣра. Въ добавѣкъ на казаното вече, потребно е да прѣцѣнимъ факта, че вѣрата, която включва духовни дѣйствителности, трѣба да бѣде отличителна по характеръ, ако е съгласна съ всеобщитѣ принципи. Вѣрата, за която Христосъ говори, че е необходима за людетѣ, които трѣба да съ-

градятъ достоинъ за притѣжаване християнски характеръ, трѣба да почива на павѣстни факти въ опитността на индивида въ прѣдвидъ на неговото отношение къмъ Исуса Христа. Тѣзи факти ще разгледаме въ слѣдующитѣ глави. Тѣзи сж факти, които, справедливо погледнати въ лице, принуждаватъ приемане разумността на вѣра въ Бога, въ Библията, въ самия Христосъ като единичкия Спасителъ на човѣцитѣ, и въ неизбежното възтържествуване на християнството като всемирна религия.

(Слѣдва.)

ДЖОНЪ МИЛТОНЪ

по случай тристагодишницата на рождението му.

На 9 декември (н. с.) цивилизования свѣтъ и най-сияйнитѣ свѣтила на литературата включавали се въ него, на всички езици, отпразднували тристагодишницата на рождението на великия английски поетъ Джонъ Милтонъ.

Единъ биографически очеркъ, писанъ прѣди много години отъ много ученъ и съ литературна репутация човѣкъ, свършвалъ съ твърдението: „Джонъ Милтонъ е билъ най-великиятъ човѣкъ; най-благородниятъ и облагородителятъ на човѣчеството. Той постоянно е растѣлъ въ почитта на свѣта, и съ изминаването на вѣковетѣ неговата слава сѣ ще сѣ увеличава. А поетътъ Уордсвортъ тѣй го апострофира: *„Милтоне! трѣбаше да си живъ въ този часъ . . . Върни се пакъ при насъ, и ни дай прави, добродѣтель, свобода, сила. Твоята душа бѣше като звѣзда и живѣеше отдѣлно; чиста като ясното небе, величествена свободна. Тѣй ти изврвѣ пътя на живота, съ весело благочестие, и сѣ пакъ сърцето ти възлагаше на себе си и най-скромнитѣ длъжности.“*

Тѣй и поетътъ Драйденъ, когато за първъ пътъ видѣлъ „Изгубениятъ Рай“, върналъ го на маркиза, отъ когото го зелъ на заемъ, съ тѣзи думи: „Този мъжъ ни надминава всинца ни, па и древнитѣ.“

На другата година слѣдъ Милтоновата смъртъ Драйденъ нарича Изгубения Рай, „една отъ най-великиятъ, най-благороднитѣ и най-възвишенитѣ поеми, що е произвелъ вѣкътъ или нацията“, и той поставя Милтона на сжщото равнище съ Хомира, Виргилия и Тасо.

Този чудесенъ мъжъ билъ синъ на Джонъ Милтонъ, нотариусъ, ученъ и любителъ на музика. На десетъ годишна възраст баша му го научилъ да свири на органъ и на пигулка. Слѣдъ като починалъ да се учи систематично, той изучавалъ всѣки прѣдметъ, не съ ученически духъ, но страстно и като влюбенъ сѣдѣлъ на книгитѣ си цѣлъ день и до срѣднощъ.

Тази чръзмърность съ мрачниятъ свѣтила на онзи вѣкъ положила основата на очната болѣстъ, която му причинила много болки и на края докарала неговото ослѣпяване. Скоро той научилъ латински,

гръцки, френски и италиански и се опитвал добър и въ староеврейски. На десет годишна възраст той проявил поетически гений. Следъ потребната подготовка той постъпилъ въ Кембриджския университетъ, въ който свършилъ въ юли 1632 год.

Той казва: „моитѣ родители и приятели бѣха ме назначили отъ дѣтинството ми да служа на църквата. Ала когато стигнахъ на зрѣла възраст и видѣхъ каква тирания се бѣше вмъкнала въ църквата, и че който иска да бѣде ржкоположенъ, трѣба да се подпише робъ и да даде и клѣтва, която, освѣнъ ако не я дадеше добросъвестно, трѣбаше или да я прѣстѣпи или да се откаже отъ вѣрата си.“ За кжсо врѣме следъ успешното довършване на висшето си образование, той мислилъ да стане юристъ.

Въ 1627 год. той изгубилъ майка си, на която той билъ много прѣданъ. Съ съзвонението на баща си той почналъ да пътува, и трѣгналъ съ единъ слуга. Той добилъ прѣпоръчителни писма до отлични мъже, а баща му доставилъ паритѣ за пътни разноски. Той посѣтилъ Парижъ, Ница, Генуа, Легоρνъ, Флоренция, Римъ и Неаполъ.

Въ Флоренция го третирали отлично, понеже той билъ вече написалъ своитѣ: „Arcades“, „Comus“, „L'Allegro“, „Il Penseroso“, „Lucidas“ и други поеми. Прѣзъ това пътувание той се запозналъ, съ Галилео. Той написалъ *Lucidas* по смъртта на Едуарда Кингъ, за сборника поеми обнародвани отъ Кинговитѣ приятели въ Кембриджъ. Всички критици сж съгласни въ това, че ако не бе написалъ другъ редъ, то писанитѣ до тогава отъ Милтона поеми би му дали право да занимава първо мѣсто въ Английската литература. *Lucidas* съдържа прочутата апострофа къмъ Св. Петра, която той никога не би могълъ да напише, ако не билъ почналъ да се интересува въ богословски прѣния. Той призовава „Бога за свидѣтель, какво въ всички снѣзи мѣста, въ които порока не се обезсърдчава, и

безсрамно се практикува, ни еднѣжъ не се отбихъ отъ пътя на честността и добродѣтеля и постоянно мислѣхъ, че ако и да може поведението ми да избѣгне взорѣтъ на людетѣ, то не може да избѣгне Божия взоръ“.

Има доказъ за това, че Милтоновата строга честностъ и съпротива на папството е обидило мнозина италианци.

Милтонъ възнамѣрявалъ да пътува и въ Сицилия и въ Гърция, ала извѣстието, що получилъ за гражданскитѣ смутове въ Англия, го заставили да промѣни намѣрението си. „Защото,“ казва той, „неприлично ми се видѣ да пътувамъ въ странство за забава, когато моитѣ съграждани се биеха за свобода въ моето отечество.“ Той се върналъ въ м. августъ, 1639 год. следъ петнадесетъ мѣсечно отсъствие. Той поделъ пакъ своитѣ умствени занятия и прѣподавалъ уроци на двамата свои плѣмenniци, и на други ученици, синове на негови интимни приятели.

Въ 1641 г. той удивилъ английския свѣтъ съ единъ трактатъ върху: „Реформирането на черковната дисциплина въ Англия и причинитѣ, що сж прѣчили на тази дисциплина до сега.“ Въ сжщата година той издалъ своето съчинение върху „Прелатското Епископство“. Той считалъ, че съ своитѣ книги зема участие въ биткитѣ на своето отечество тѣй ефикасно, както други вършили това съ оръжията си и сж готвѣли да го сторятъ съ оръжията си.

Въ 1643 год. Милтонъ се оженилъ, жена му Мария Пауелъ, дъщеря на роалистско сѣмейство и само на седемнадесетъ годишна възраст. Ней скоро се видѣлъ мраченъ Милтоновъ домъ; трудно било да се управляватъ плѣмenniцатѣ; тѣ били възпитавани по духа на онѣи вѣкъ и често били наказвани и плачали.

Милтонъ дошелъ до заключението, че нейната живость зависѣла главно отъ нейната младостъ. и че тя била май глупава. Следъ около единъ мѣсець тя отишла у дома си да посѣти приятелитѣ си и шѣла да се върне въ опрѣдѣлено врѣме. Мил-

тонъ пратилъ вѣститель да я придружи у дома. Тя не се върнала и вѣстительтъ обадилъ, че билъ малтретиранъ отъ семейството. Милтонъ съвсѣмъ разгнѣвенъ отъ отказа ѝ да се върне и усмиването, на което билъ изложенъ вѣстительтъ, рѣшилъ никога вече да я не приема. Това поведение отъ нейна страна било поощрявано отъ нейнитѣ родители, защото наставала промѣна, успѣхътъ на роялиститѣ се считалъ отъ тѣхъ сигуренъ и сигуренъ, и тѣ почнали да се разкайватъ, за дѣто дали дъщеря си на единъ мъжъ съ противни тѣмъ възгледи, и помисляли, че ще бѣде петно на тѣхния гербовъ щитъ, когато щѣлъ да процѣвти пакъ царскиятъ дворецъ.

Въ 1644 и 1645 год. Милтонъ публикувалъ четири трактата за оправдание на своето рѣшение да не приеме вече жена си. Първиятъ билъ върху „Учението и дисциплината на развода“. Тѣй като той писалъ тѣзи трактати единъ слѣдъ другъ и хората мислѣли, че той се интересувалъ въ нѣкоя си Мисъ Девисъ, той билъ обвиненъ въ измислюване тѣзи теории за да оправдае намѣрението си. Тѣзи памфлети докарали буйно разискване.

Най-послѣ пропадането на роялистката кауза довело Пауелитѣ въ утѣснение и тѣ пожелали да събератъ раздѣлената двойка. За да сполучатъ въ това, тѣ я запознали съ дома на г-нъ Блэкборо, сродникъ и съсѣдъ Милтоновъ, и когато послѣдния направилъ обикновеното си посѣщение, неговата жена била внезапно доведена при него. Тя искала прошка на колѣнѣ, и слѣдъ малка борба той склонилъ да я приеме пакъ. Отъ този бракъ се родили четири дѣца: Анна, родена въ 1646 год., омъжена и умрѣла наскоро слѣдъ женитбата си; Мария, родена въ 1648 год., и умрѣла неомъжена; Джонъ, роденъ въ 1650 год., който умрѣлъ въ дѣтинство; и Дебора, родена въ 1652 г.

Прѣзъ послѣднитѣ години на живота си Милтонъ ослѣпѣлъ. Въ онова врѣме най-възрастната му дъщеря била на шестгодишна възраст, а най-младата само нѣколко дни.

Наскоро слѣдъ това той се оженилъ за Катерина, дъщеря на нѣкой си капитанъ Удкокъ. Огносно този бракъ авторитетитѣ казватъ, че билъ честитъ. Ала втората му жена живѣла само петнадесетъ мѣсеца слѣдъ женитбата си. Милтонъ пакъ се оженилъ, и вдовицата му живѣла подиръ него повече отъ половинъ вѣкъ.

Въ 1644 год. Милтонъ обнародвалъ единъ трактатъ по възпитането и другъ озаглавенъ *Areopagitica*, или слово въ защита свободата на печата.

Въ 1648 и 1649 год. той обнародвалъ едно съчинение, въ което оправдавалъ сѣденето и обезглавяването на Карла I. На м. мартъ той билъ назначенъ „държавенъ секретаръ за чуждестранни езици“, която длъжностъ той занимавалъ осемъ години. Той станалъ литературния защитникъ на Кромвелъ, и въ отговора си на Салмация той славно възтържествувалъ. Салмация билъ немалко смутенъ отъ поражението си и понеже умрѣлъ на другата година, нѣкои прѣдположили, че наравената гордостъ сжисла днитѣ му.

Въ 1658 год. умрѣлъ Оливеръ Кромвелъ и бившиятъ му държавенъ секретаръ обнародвалъ единъ трактатъ върху „Гражданската властъ въ църковни работи и размишления върху най-добритѣ срѣдства за прѣмахване наемници отъ църквата.“ Ала когато се върналъ Карлъ II и възстановилъ монархията, той стоялъ миренъ до прокарване закона за амнистията, на 29 августъ, 1660 год.

Милтонъ билъ нязкъ на ръстъ, но съ мускулно и компактно тѣлосложение. Косата му била ясно мургава, очи сиви, лице обло и шаръ червеникавъ, дори и въ послѣднитѣ му дни. Когато билъ въ университета, нѣкои отъ неговитѣ другари студенти го наричали „госпожа“ поради деликатното му лице. Той билъ обаче прѣвъзходенъ фехтувачъ и въ този спортъ не падалъ по-долу отъ никого.

Милтонъ обичалъ да се разхожда изъ Сентъ Джемсова паркъ, и единъ день като се разхождалъ тамъ, чулъ да по-

втарят около му: „Кралът, Кралът“. „Да се оттеглим“, казал той на водача си. „Азъ никога не съмъ обичалъ Краля“. Ала Карлъ II се приближилъ при слѣпия Милтонъ и му отправилъ слѣдния думъ: „Така, господине, ви е наказалъ Богъ, за дѣто конспирирахте противъ Баща ми.“ „Господарю“, отговорилъ Милтонъ, „ако болкитѣ, що ни измъчватъ въ този свѣтъ, сж наказание за нашитѣ погрѣшки, то баща ви трѣба да е билъ много виновенъ“. Друга версия на тази повѣсть разправя, че царскиятъ говорителъ билъ Йоркскиятъ Дукъ, и добавя, че той отъ любопитство посѣтилъ Милтонова домъ, и споредъ тази версия Милтоновтъ отговоръ билъ този: „Ако Ваше Височество мисли, какво нещастията сж показалци на Божиатъ гнѣвъ, то какво трѣба да мислите за трагичния край на баща си? Азъ съмъ изгубилъ само очитѣ си; той изгуби главата си.“

Главнитѣ поетически съчинения Милтонови, освѣнъ онѣзи, що споменахме погорѣ, сж: „Изгубениятъ Рай“, „Придобитиятъ Рай“ и „Самсонъ Агонистисъ“. Малцина сж запознати съ броя и извънредния характеръ на Милтоновитѣ съчинения въ проза. „Изгубениятъ Рай“ билъ почнатъ въ 1658 г. За доизкарването му той уповавалъ главно на „усърдна молитва къмъ онзи вѣченъ Духъ, който може да обогати въ всѣко слово и знание, и да изпраща Своитѣ серафими съ свещения огънь отъ Негова олтаръ за да се допре до и очисти онѣзи, въ които благоволява.“ Това безсмъртно съчинение е било прѣнебрѣгнато нѣколко години. Само 3000 екземпляра били продадени въ единадесетъ години; ала това прѣнебрѣжение е било много прѣувеличено. Нѣкои критици неудобряватъ бѣлитѣ му стихове, ала болшинството критици сж дошли до убѣждението, какво у Милтона има по-съвършени примѣри за музикаленъ изразъ или за приспособение на звука и движението на стиха къмъ значението на пасажа, отколкото у всички други писатели, било

въ рими, или бѣли стихове, съ изключение на Шекспира.

Двѣтѣ най-млади Милтонови дѣщери били обучени да четатъ на баща си на разни езици — староеврейски, може би и сирийски, грѣцки и латински — безъ тѣ да разбиратъ значението на думитѣ. Има стара повѣсть, какво когато билъ попитанъ Милтонъ, защо не искалъ да знаятъ дѣщеритѣ му значението на това, що четели, отговорилъ: „на жената стига единъ езикъ“. Той често диктувалъ отъ десетъ до трийсетъ реда на който неговъ познатъ се случвалъ удома му. Понѣкога той съчинявалъ прѣвъ безсънни нощи и викалъ дѣщеря си да ѣ диктува. Той понѣкога диктувалъ четиридесетъ реда наведнѣжъ и послѣ ги намалявалъ на двадесетъ. „Въ врѣме на бѣднотия, слѣпота, немилостъ, опасностъ и старостъ Милтонъ съчинилъ чудесната си поема, която не само надминала всичкитѣ съчинения на неговитѣ съврѣмънници, ала и всички съчинения, що бѣха излѣзли отъ неговото перо прѣвъ цвѣтущата му възраст и върха на благодѣйствието му * * * * Той е най-сублимниятъ отъ всички поети на кой да е езикъ.“ Това е свидѣтелството на Хюма, английски метафизикъ и историкъ. (Изъ „The Christian Advocate.“)

Б. Р. На български Милтоновтъ „Изгубениятъ Рай“ е прѣведенъ много алѣ отъ бившия скопски митрополитъ Теодоси. Отъ В. Узуновъ е много по-хубаво прѣведенъ въ стихове и обнародванъ въ „Бъл. Прѣгледъ“ Год. VI Кн. VIII стр. 85—89, първата пѣсенъ на „Изгубения Рай“: Даваме тукъ първитѣ осемъ реда:

„За непослушността човѣшка, за плода
На запретеното дърво, чий смъртенъ вкусъ
На тоя свѣтъ донесе смъртъ и скърбъ намъ,
Като Едемъ изгубихме, дорѣ по-великъ
Единъ човѣкъ ни върна пакъ блаженный рай,
Пей, Музо, ти, която отъ незнайний върхъ
На Оребъ или на Синай настрѣчава
Овчара, първий що учи избраний родъ.

БОЖИЕТО ДѢЛО ПО ВСИЧКИ СТРАНИ.

Мисионерското Движение на Мирянитѣ въ Методистската Епископална Църква.

Водителитѣ на мисионерското движение на мирянитѣ въ Методистската Епископална Църква държали събрание въ гр. Сентъ-Луй, Америка, токо слѣдъ годишното събрание на Генералния Мисионерски Комитетъ. Събранието било държано на 10-й и 11-й миналий ноември (н. с.) Присѣдствували видни миряни — по единъ и въ нѣкои случаи двама души отъ петдесетъ годишни конференции.

Вторникъ вечеръ, въпрѣки лошото врѣме, около триста души се събрали въ една отъ по-големитѣ църкви и пѣли свешени пѣсни за посвещение въ мисионерска служба, жарко слушали за плановѣтъ на движението живо разкрити отъ И. Камбелъ Хуайтъ, съ смѣхъ и аплодисменти привѣтствували демонстрацията на подковника Ф. В. Халфордъ въ полза на благодарѣнието на мирянитѣ и съ голѣмо внимание изслушали увѣщанието на Епископа Макдауела върху: „Каквото ви каже Той, сторете.“

И. Е. Ликрафтъ отъ Нью Йоркъ, врѣменно прѣдсѣдателствувалъ. Епископъ Нилсенъ прочелъ 35 глава на Исаия. Епископъ Робинсонъ отъ Южна Азия се молилъ, щото това събрание отъ мжже отъ изтокъ и западъ да може да помогне на онѣзи, които сега се покланятъ на идоли, да станатъ участници на божественото естество чрѣзъ вѣра въ Исуса Христа.

И. Кампелъ Хуайтъ, генераленъ секретаръ на интерденоминационното движение, казалъ, че имало двѣ теории за църквата; едната е, че църквата е агресивна (настъпателна) сила въ свѣта. Има и двѣ

теории за всесвѣтското евангелизиране: — едната, че това е „дълга работа — не се тревожете!“; другата е, че всѣки родъ е обязанъ да стори най-доброто, що може да занесе евангелието на своя собственъ родъ. Модернитѣ съобщение сж направили това възможно. Свѣтътъ е станалъ съсѣдство, и ние можемъ да си служимъ съ сжшитѣ срѣдства за разпространение на духовни както и недуховни блага. Мисионерското прѣдприятие вѣче принася плодъ. Обръщенията броятъ около 400 на день, 1,000,000 всѣки 5 години и прогресътъ постоянно се увеличава. Корейцитѣ сж готови да пригърнатъ християнството, ако само християнството каже думата. Водителитѣ на будизма и ислама недовѣрватъ на своитѣ разпадащи се системи. Въ Америка богатитѣ сж почнали да разбиратъ, че натрупаното имъ богатство става проклѣтия за дѣцата имъ. Паритѣ добиватъ нова и по-истинска прѣпѣнка. Единъ човѣкъ, който ималъ амбицията да събира милиони, сега кроелъ да поддържа евангелизирането на цѣлъ окръгъ въ Корея — съ потребнитѣ проповѣдници, църкви, училища и болници. Шестдесетъ дѣловити хора, по потика на движението, обиксдили миналата година мисионерскитѣ полета, и слѣдъ като ги изучили, доложили на църквитѣ, че работата изисквала повече работници и по-големии срѣдства. Г-нъ Хуайтъ далъ цифри и прѣдставилъ карти за да покаже каква трѣба да бжде чуждестранната мисионерска работа на Методистската Епископална Църква и колко трѣба да коштува. Той вѣрва, че поглѣщането на миряне въ тази кауза

ше бжде тѣхното спасение отъ самолюбие, индиферентностъ и рационализъмъ. Каузата на християнството е печелеща кауза. Исусъ Христосъ ще побѣди. Едничкиятъ въпросъ прѣдъ мирянитѣ на Методистската Църква е този: какво участие ще взематъ и тѣ въ светия походъ.

Слѣдъ възтържената рѣчь на полковника Е. Б. Хелфордъ, Епископъ Макдауелъ говорилъ по въпроса: какво да правимъ. Той мисли, че сме въ началото на нова глава на Дѣяния на Апостолитѣ, и се моли да бжде тя достойна за апостолскитѣ глави. Трѣба да почнемъ да вършимъ тази работа сега. Ние сме доволно способни и доволно богати. Ние сме изслѣдвали доволно; нека сега почне прѣдприятието. Имайки и видѣнието и паритѣ, ние трѣбва да вървимъ напредъ. „Краятъ на изслѣдванието е началото на прѣдприятието.“ Църквата е прѣминала периода, когато мотивътъ за християнскитѣ мисии билъ дошогията на езичниците. Сега мотивътъ е естеството на нашия великъ Водителъ. Исусъ Христосъ казва: „Идѣте, проповѣдайте“, и това е достатъчно. Людетѣ въ Методистската Епископална Църква знаятъ, че Исусъ Христосъ е спасителътъ на свѣта. Азъ ре бихъ кръстосалъ улицитѣ за да прѣподавамъ богословие на Индия, или да дамъ на Китай етически закони, или да дамъ на Япония религиозна литература, ала азъ бихъ обиколилъ свѣта да разкажа на тѣзи нации, че има източникъ пълненъ съ кръвта Исусова, и че грѣшници могатъ да измиятъ тамъ грѣшнитѣ си петна и да се очистятъ. Единъ блѣстящъ съ прѣдани люде родъ би направилъ да наближи царството небесно. Това е нашиятъ случай като мжже методисти да направимъ Исуса Христа царъ. Казвало се е, че Англия и Америка съюзени биха надвили цѣлия свѣтъ; още по-добръ тѣзи двѣ нации би могли да приведатъ свѣта при Бога. Това е великата цѣль на историята—когато Царьтъ на царьетѣ ще владѣе свѣта. „Конкретизирайте топлинѣ си молитви въ дѣла на служение. Мжже на църквата, братия съ

всесвѣтскитѣ милиони: „Каквото въ каже той, сторете.“

Събранието въ срѣда, на 11-ий ноемврий (н. с.) било повечето дѣлово събрание. Епископъ Уаренъ изказалъ привѣтствията на Генералния Мисионерски Комитетъ, който сключилъ събранията си единъ день прѣди отварянето събора на мирянитѣ. Епископътъ държалъ и кратка рѣчь върху „мѣстото на молението“. Слѣдъ него говорили Епископъ Уаренъ отъ Южна Азия, Д-ръ Кароль, И. Камбелъ Хуайтъ. Д-ръ Ленардъ казалъ, че въ писалището на Чуждестраннитѣ Мисии имало вече готови пликове за 1909 г., които той можелъ да достави на всички, които би ги поискали. Той желае да запише 200,000 миряне методисти, които искатъ да даватъ по 10 сента (50 стотинки) всѣка седмица за чуждестраннитѣ мисии. Ако всичкитѣ членове на М. Е. Църква би давали всѣки по 5 сента (25 стотинки) на седмица, то цѣлата сума би възлѣзла на 7,800,000 долара (39,000,000 лева) която сума е четири пѣти по-големъ отъ сегашнитѣ подаяния за тази цѣль.

Въ слѣдобѣдното засѣдание уставътъ на организацията е билъ прочетенъ, поправенъ и усвоенъ.

Организацията се нарича Мисионерско Движение на Мирянитѣ на Методистската Църква. Цѣльта ѝ е да запознае всѣкого отъ нашиятъ миряни по всякия свѣтъ съ факта, че на нашата църква е отредена работата да евангелизира 150,000,000 отъ нехристиянското население на свѣта; че нашия мисионерски успѣхъ въ всѣко поле спешно зове за голѣмо непосредствено увеличение на нашитѣ сили, и че обязаността, що поражда такова знание е най-свещена привилегия на индивидуално съдѣйствие съ Бога за примирение свѣта съ Него.

Уставътъ прѣдвижда Централенъ Комитетъ и Изпълнителенъ Комитетъ и организирането на клонъ отъ Мисионерското Движение на Мирянитѣ въ всѣка църква. Ще има прѣдставителъ на Мисионерското Движение на Мирянитѣ въ всѣка църква,

който прѣдставителъ ще се избира годишно отъ Тримѣсечната Конференция. Негова длъжностъ ще бѣде въ свѣзка съ комисията по Чуждестранни Мисии да поднася на черковнитѣ членове планове, книги и общи свѣдения по движението и въ по веѣки начинъ да се труди за постигане цѣльта на движението. Организацията ще работи въ пълна хармония съ Борда на Чуждестраннитѣ Мисии и съ разнитѣ Конференциални Бордове по Чуждестранни Мисии.

Нашитѣ притѣжания.

„Всичко е ваше“. — I Кор. 3; 21.

Колко сж възможнитѣ наши притежания! И се пакъ колко слѣни сме спрѣмо истината!

Двѣ дѣца били заведени въ единъ чудесенъ дюкенъ съ играла и имъ казали да си избератъ каквото искатъ. Никакви ограничения не били поставени относно цѣната или качеството на нѣщата, ала не трѣбало да избератъ повече отколкото можали да занесатъ у дома си. Немалко мислили дѣцата, додѣ го рѣшатъ. Едното дѣте избрало голѣма топка направена отъ тънъкъ каучукъ и чудесенъ акробатъ, който играелъ на дървена машинка и се въртѣлъ отъ налягане прѣста на металиченъ лостъ. Другото избрало тенекиенъ рогъ и желѣзенъ локомотивъ съ вагони.

Тѣ оставали съвършено доволни отъ своя изборъ. Отъ тѣзи нѣща тѣ добили много удоволствие. Ала топката скоро се свила и станала негодна за игра, На акробата се развалила машинката и съ нея билъ единъ день хвърленъ въ пламъцитѣ. Тенекиениятъ рогъ си изгубилъ езикътъ и всичкитѣ си лѣскави украшения. Не разрушавиятъ локомотивъ билъ захвърленъ нѣкъдѣ — никой не знае тъкмо кадѣ: Въ нѣколко мѣсеца тѣзи най-отборъ подарѣци на люгана за играла се лишили отъ всяката си привлекателностъ и хубостъ.

Освобождаватъ се напълно мъже и жени

отъ дѣтинството си? Всрѣдъ Божиитѣ най-богати съкровища, способни да се радваме на най-избранитѣ Негови благословения, що Той ни прѣдлага, ние избираме и се задоволяваме съ най-нищожнитѣ земни играла. Въ широкия свѣтъ съ способностъ да се радваме на великото и доброто, опрѣдѣлени отъ Бога да занимаваме висше мѣсто, ние много пѣти продаваме рожденното си право за нѣкакво си удоволствие, изгладѣваме душата си, и се самооболщаваме, че сме доволни. Прѣвъ нѣколко кратки мѣсеци или години ние сме доволни отъ своитѣ играла изъ свѣтската чигралница.

Ала тъкмо както чудесиятъ акробатъ и лѣскавиятъ рогъ прѣстанали слѣдъ късо врѣме да доставятъ удоволствие на дѣцата, тъй и бързоногоото врѣме ще ни отбие отъ земнитѣ ни играла, които тъй много обичаме сега. Тогазъ, негли, не само рѣцѣтъ ни, но и сърцата ни ще бѣдатъ празни. Ние сме избрали свѣтскитѣ нѣща, ала въ сериозни критически дни тѣ не ни задоволяватъ.

Има по-дорѣръ начинъ. „Всичко е ваше.“ Достъпни сж притѣжанията на вѣчния свѣтъ.

О Боже, дай ни разумъ да разбираме истината! Дай ни видѣние да виждаме и добиваме неземно богатство!

Молитва за Рождество.

О Боже, Отче мой, гледайки на сияещитѣ звѣзди на декемврийското небе, напомнимъ си за търпеливата майка и отъ камъкъ издѣлбаната ясла въ скромния Витлеемъ, дѣто е лѣжала въ люлка твоята любовъ за свѣта. Въ сѣнкитѣ на тихия оборъ азъ стоя при Дѣтето.

Говори на моята душа, като чакамъ, моля Ти се. Нека довѣрващиятъ, любящиятъ духъ на Дѣтето, проникне въ моятъ животъ, догдѣто умири всички страхове и умекчи веѣка горестъ и болестъ.

Съ пълна прѣданостъ и страстенъ копнежъ нека приема дѣтето Христа на сърцето си, щото за напрѣдъ да живѣя

както Той живѣ, да любя, както Той любѣ, и ходейки по Неговитѣ стѣпки, да давамъ помощъ на онужденитѣ, смѣлость на слабитѣ, утѣха на скърбнитѣ и надежда да изгубенитѣ. Аминъ. (Маргарита Слатери).

Рождество въ Италия.

Въ Италия въ навечерието на Рождество се виждатъ групи музиканти, облѣчени въ фантастични дрехи и носящи арфи, цигулки и гитари. Скоро тѣ захващатъ да пѣятъ.

Казватъ ни, че тѣ сж тѣй нареченитѣ „цамповари“, които обикалятъ на всѣка дѣ изъ Италия и пѣятъ Рождествени пѣсни. Хората имъ даватъ пари и хрѣва и много омайно се развсѣятъ въ тихата нощъ мекитѣ имъ италиански гласове.

Ние се разхождаме изъ улицитѣ и на всѣкѣдѣ виждаме дюгенчета или бараки и слушаеме радостнитѣ привѣти „Bon Natale“ („Честито Рождество“) отъ стари италианки, облѣчени съ селски дрехи съ пѣстри кърпи около врата и голѣми златни обѣца на ушатѣ. Тѣ продаватъ сладки питки наречени „кучидати“. Ние купуваме нѣкои отъ тѣзи питки. Въ тѣзи питки има орѣхи, грозде и смокини и тѣ сж много сладки.

На нѣкои отъ баракитѣ продаватъ звѣнченца направени отъ глина и малкитѣ дѣца се групатъ около тѣзи бараки и си даватъ десетатетата въ размѣна на тѣзи звѣнчета, които тѣ дрънкатъ изъ улицитѣ.

Дѣцата наричатъ своя Санта Клозъ (Дѣдо Коладъ) „Бефана“ и вмѣсто добродушенъ старецъ това бива стара баба съ тояга, носеща дарове за добри дѣца.

Италиански дѣца нѣматъ Рождествени йолки, защото тѣ растатъ въ студени земи. На една трапеза въ сръдната на стаята тѣ поставятъ голѣмъ сѣдъ, въ който сж турени подарѣцитѣ и дѣцата се много радватъ като ги вадятъ единъ по единъ.

Малкитѣ италианчета получаватъ подарѣцитѣ си на Богоявление т. е. дванадесетъ дни слѣдъ Рождество, на 6 януа-

рий (н. с.) Тѣ вѣрватъ, че на този день мѣдрецитѣ принесли дарове на Младенеца Исуса.

Трѣба да ви разкажа за единъ смѣшенъ обичай, що иматъ въ Италия. Срѣщу Рождество цѣлото сѣмейство, дѣди, родители, лелини, уйчовци, братовчеди и малкитѣ образуватъ шествие на чело съ най-малкото дѣте. Това дѣте държи въ рѣцѣтъ си нѣщо, което грижливо пази. Като се приближите виждате, че това е памучно легло, на което лѣжи образътъ на дѣтето Исусъ.

Всѣки въ шествието носи свѣщъ. Тѣ обикалятъ къщата, качатъ се по столбѣтъ и послѣ отиватъ въ трапезарията. Тукъ малкото легло се поставя на трапеза, свѣшитѣ се нареждатъ около образа и тогазъ сѣмейството сѣда на богато приготвената вечеря.

Ако се случи да сте въ Римъ на Рождество и отидете въ църквата Ара Чели, вие можете да видите чудесния празникъ за дѣцата. Въ тази църква има старъ образъ на дѣтето Исусъ. Той е направенъ отъ маслиново дърво изъ Маслинената Гора.

Римлянитѣ вѣрвали, и мнозина още вѣрватъ, че ако се помолатъ на образа, послѣдниятъ ще упѣзи дѣцата имъ свободни отъ болестъ. Образътъ е облѣченъ въ богати дрехи и е покритъ съ скъпоцѣнни камъне и на главата си има диамантова корона. Наоколо му сж прѣснати браслети, скъпоцѣнности и писма. Тѣзи сж били турени тамъ отъ родители, чийто дѣца сж били заплашени отъ болестъ.

На Рождество малкитѣ италианчета казватъ стихове на това „бамбяно“ (дѣте), както го наричатъ тѣ, и на излизане изъ църква тѣ си пѣлуватъ рѣцѣтъ прѣдъ него и му пожелаватъ „Честито Рождество“.

Това е страненъ обичай, но ние прѣдпочитаме да мислимъ за дѣтето Исусъ, като малко, живо бебе лѣжаше въ майчинитѣ си обятия и пазено отъ неината любовъ. Обичаме да мислимъ за онзи пръвъ рожденъ день на бебето Исусъ, за овчаритѣ, които видѣли сияеще свѣтило

на небето и за ангела, който имъ казалъ: „Не бойте се, защото благовѣствувамъ ви радостъ голѣма.“

Обичаме да мислимъ за това малко Бебе лежаше на мекото сѣно въ яслитѣ, и какъ Го гледала майка Му съ любящи очи и какъ пицала мекитѣ му пембеени прѣсти.

Обичаме повѣстѣта за великитѣ мждрецъ — какъ дошли (водени отъ великата хубава звѣзда на небето) на мѣстото, дѣто лежало Дѣтето Христосъ. Намъ е приятно да мислимъ, какъ тѣзи строги мждрецъ, които никога по-прѣди не сж се кланяли нѣкому, колѣничили и нѣжно се поклонили на Младенеца Исуса и Му принѣсли цървитѣ Рождественски дарове, сѣстоящи отъ злато, ливанъ и смирна.

Не може да има Рождественски дарове тѣй хубави, нито Рождество тѣй весело както цървото Рождество — деньтъ, който даде на свѣта най-сжщноцѣнния даръ — Дѣтето Исусъ. — *Емма Б. Олвинъ.*

И. Т. Херландъ

Всесвѣтска проблема.

Япония е била всесвѣтска проблема прѣди петдесетъ години, ала вече не е.

Индия е проблема, съ разрѣшението на която се е завзела Великобритания.

Африка е проблема за разрѣшението на която повечето европейски сили хабятъ немалко енергия.

Южна Америка е проблема, товарътъ за разрѣшението на която като резултатъ отъ Монроевото учение, ще почива повечето на Съединенитѣ Държави.

Корея е проблема, която изглежда, че ще се разрѣши отъ самата Япония.

Ала Китай е всесвѣтска проблема.

Еврeпа, Америка и Япония, двѣтъ страни на Тихия Океанъ и двѣтъ страни на Атлантическия Океанъ сж еднакво заинтересовани въ разрѣшението ѝ. Никога по-прѣди въ всесвѣтската история не сж били съсърѣдоточени толкова очи и толкова у-

мове върху една страна и едно управление. колкото сж сега съсърѣдоточени върху Китай. Никога по-прѣди не е било прѣдставено по голѣмо изкушение на любостежанието на Изтокъ и Западъ отколкото прѣдставя Китай на всесвѣтскитѣ сили. Единични сили често сж били изкушавани отъ сливитѣ, що сж били събирани въ Азия, Африка, Южна Америка, Австралия и океанскитѣ острови. Много сили нерѣдко сж били изкушавани едновременно отъ сжщитѣ сливи. Ала никога по-прѣди не сж били всички Сили отъ Изтокъ и Западъ съсърѣдоточени върху една страна, било съ цѣль да я подѣлятъ или да я протезируютъ, както сж сега съсърѣдоточени върху Китай.

Но защо да се нарича Китай проблема — доволно голѣмъ ли е той да се счита всесвѣтска проблема?

Когато Египедъ, Асирия и Вавилонъ почнали да расцѣтъ и се развиватъ, и Китай сжщо почналъ да расте — тѣ на западна, а той на източна Азия. Тѣ сж имали въ себе си сѣмена на властъ, ала липсвали имъ интелектуални и морални принципи, които само помагатъ за лично съхранение. Не просто териториалното имъ положение довело падането и разорението на всичкитѣ тѣзи западно азиатски правителства. Това бѣше липса отъ принципитѣ на единъ Конфуций, единъ Менций, единъ Лоце, единъ Чуангъ-це, единъ Монце, единъ Цао Таку и хиляди други велики мжже и жени, които промулгирани и практикували принципи подобни на онѣзи, които били учени и практикувани отъ еврейтѣ, и които сж толкова помогнали за упазването имъ като народъ, въпрѣкъ факта, че тѣ сж безъ управление. Този фактъ много малко се разбира. Лаоце, 550 години прѣди Христа, училъ своитѣ люде да „възнаграждаватъ злото съ добро“, Конфуций, петдесетъ години подиръ това, или по-скоро единъ отъ неговитѣ ученици, макаръ изобщо да се отдава това на Конфуция, възвѣстилъ като принципъ на своето поведение „да не прави на други това, що

не иска други да му правят“. Менций, от когото поискал неговът владѣтель да му посочи единъ принципъ, който да му даде възможностъ мудро да управлява народа си, отговорилъ, че ималъ само единъ принципъ, по който управлявалъ живота си, и това е принципътъ на правдата. „Бждете вие справедливи“, казалъ той, „и вашитѣ люде ще бждатъ справедливи“. Мотце писалъ цѣла глава върху „Всеобщата, взаимна любовь“. „Ако всѣки владѣтель“, казалъ той, „обичаше всѣки другъ владѣтель, както обича себе си, то никой владѣтель не би поврѣдилъ другиго за да ползува себе си. Ако бащата обича сина си, и синътъ баща си; ако майката обича дѣщеря си и дѣщерята майка си, и всѣки обичаше ближния си, както обича себе си. то никой не би сторилъ зло другиму за да ползува себе си; и по този начинъ всичкитѣ злини на управлението, на сѣмейството и на обществения животъ би се изцѣрили, ако само всѣки имаше взаимна любовь“. А г-жа Цао, която е била съврѣмenniца на Апостола Павла, и която писала първата книга, що е била нѣкога писана на кой да е езикъ за наставление на дѣвици, умолява въ тази си книга дѣвицитѣ, „всѣкога да прѣдпочитатъ други отъ себе си“. Тѣзи, именно, принципа вѣрваме, сж упознали Китай, въ продължение на четиридесетъ столѣтия, допуснали му сж да види Гърция и Римъ да израстнатъ и да паднатъ, и сж го направили най-великиятъ нехристиянски народъ, що е нѣкога видѣлъ свѣтъ.

До като Великобритания стои като господарка на морето, и Съединенитѣ Държави сж растящия юноша на Западъ, Китай, майка на Изтокъ, се пробужда, не отъ сънъ, защото никога не е спѣлъ, ала отъ вѣковната летаргия; или да го кажемъ ли, той прѣкарва онѣзи будистески прѣселения, въ които вѣрва, и излиза, по-висшъ видъ интелигентна нация отколкото е билъ нѣкога по-прѣди.

Китай е миналъ прѣзъ всичкитѣ разни стадии на развитие — дивашка, девечка

(ловджийска), овчарска и земеделска — каменния вѣкъ, бронзовия вѣкъ, а не е дошелъ до желѣзния вѣкъ — фабрикантския вѣкъ — до като осталия свѣтъ се връща назадъ на прага на онази дивашка стадия, дѣто ходи на ловъ не за звѣрове, но за хора.

Китай има вѣтрѣ въ своитѣ прѣдѣли подъ свой контролъ една трета отъ човѣшката раса. Той е почналъ една възпитателна система, която поставя училищетѣ близу до всѣко момче и момиче, мжжъ и жена, че да ги застави — интелигентни що сж, — да развиятъ ума си, както до сега сж развивали паметта си, и слѣдъ нѣколко рода ще имаме народъ равенъ по интелигентностъ съ бѣлата раса, а по число два пжти по-многочисленъ отъ сжщата раса. Този народъ ще бжде въ сжщность като безъ нерви, народъ, който, въ врѣме на война, може да има земята за постелка, камѣкъ за възглавница и откритото небе за покривка, и пакъ по-малко да страда отъ болестъ, отколкото бѣлиятъ подъ най-добрата санитарна обстановка. Китай ще се намира въ това полуразвито състояние, дѣто не ще е нито човѣкъ, нито скотъ, но и човѣкъ и скотъ — човѣкъ по интелигентностъ, а скотъ по сила и издържливостъ — и тѣй още веднѣжъ може да бжде каквѣто е билъ въ тринадесетото столѣтие, една опасностъ за свѣта.

(Слѣдва).

Б Н И Ж Н И Н А.

Въ редакцията се получиха слѣднитѣ вѣстници и списание:

Родина, илюстрировано списание за наука и литература. Редакторъ-Издателъ: Т. И. Бъчеваровъ. Год. X. Брой VIII—IX.

Вѣстници: „Der Evangelist“, „Църковенъ вѣстникъ“, „Зорница.“

Излезе отъ печатъ:
ОГНЕНИЯТЪ ЕЗИКЪ
или
СИЛАТА НА ХРИСТИАНСТВОТО
отъ

Д-ръ Уйлямъ Артъръ

Прѣвелъ отъ Английски Д-ръ С. Томовъ.

ЦѢНА: Подвързана 2 лева, неподвързана 1.50 лева.

Поръчки да се пращатъ до Прѣп. П. Тодоровъ—Русе.

За пощенски разноси да се притурятъ:

За неподвързана 20 ст.

За подвързана 25 ст.

Поръчки за разни книги се изпращатъ до:

ИВ. ГАНЧЕВЪ — проповѣдникъ, Русе.

а смѣтките за тѣхъ — до

П. ТОДОРОВЪ — проповѣдникъ, Русе.